

Quick scan Wet natuurbescherming Smedinghuis te Lelystad

Hommersen, V.J.A., Limpens, H.J.G.A, en E.A.
Jansen

2017.33 Rapport van de Zoogdierverseniging
In opdracht van Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directie Vastgoedbeheer Rijksvastgoedbedrijf

Quick scan Wet natuurbescherming Smedinghuis te Lelystad

Rapport nr.:	2017.33
Datum uitgave:	24 april 2017
Status	Concept
Auteurs:	Hommersen, V.J.A., , Limpens, H.J.G.A. en E.A. Jansen
Kwaliteitscontrole:	Limpens, H.J.G.A.
Productie:	Steunstichting VZZ, in rapport vermeld als Bureau van de Zoogdierverseniging Bezoekadres: Toernooiveld 1 6525 ED Nijmegen Postadres: Postbus 6531 6503 GA Nijmegen Tel.: 024 7410500 secretariaat@zoogdierverseniging.nl www.zoogdierverseniging.nl
Gegevens opdrachtgever:	Vastgoedbeheer Rijksvastgoedbedrijf Postbus 20952 2500 EZ Den Haag
Contactpersoon opdrachtgever	De heer H. Broens

Dit rapport kan geciteerd worden als:

Hommersen, V.J.A., , Limpens, H.J.G.A. en E.A. Jansen, 2017. Quickscan Wet natuurbescherming Smedinghuis te Lelystad. Rapport 2017.33. Bureau van de Zoogdierverseniging, Nijmegen.

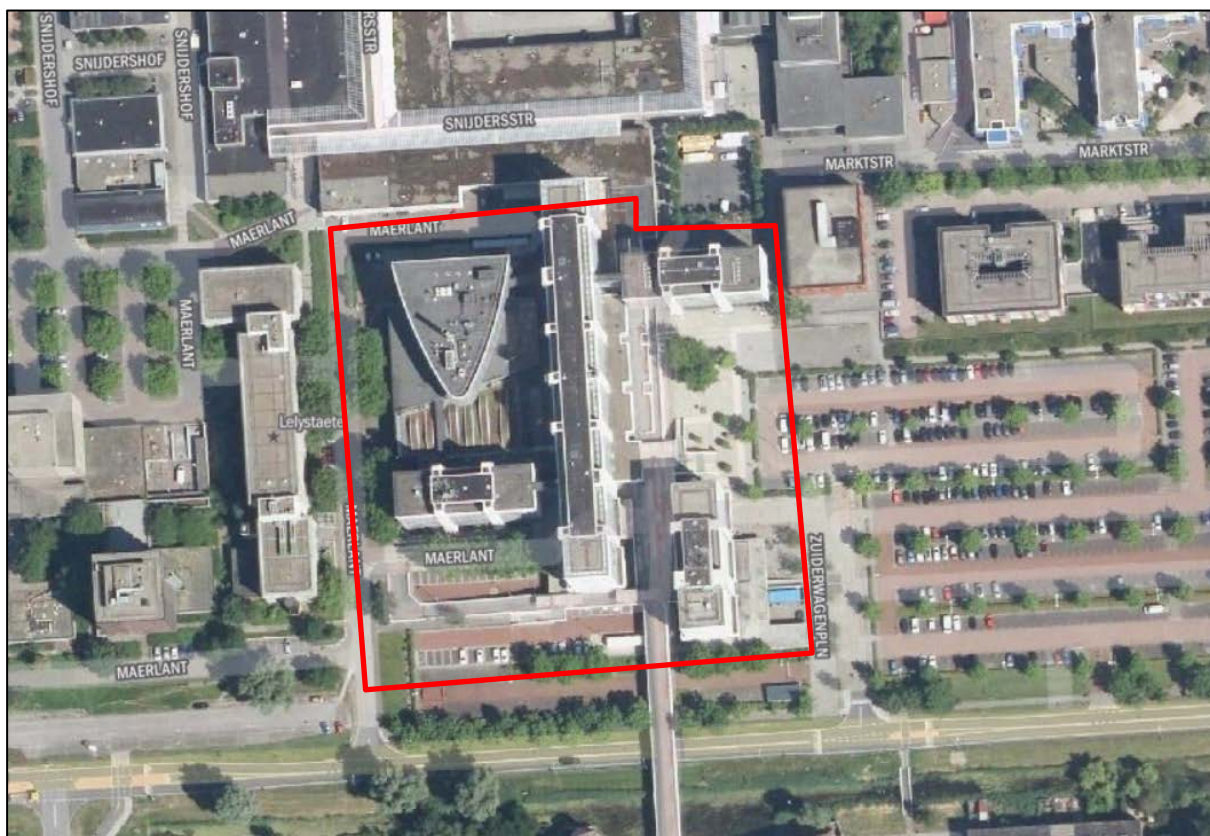
De Steunstichting VZZ, onderdeel van de Zoogdierverseniging, is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van de Zoogdierverseniging; opdrachtgever vrijwaart de Stichting VZZ voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing. Niets uit dit rapport mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en de Zoogdierverseniging, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	3
1.1	Probleemstelling	3
1.2	Doelstelling	4
2	Geplande werkzaamheden	5
3	Resultaten	6
3.1	Algemene beschrijving terrein	6
3.2	Vleermuizen	8
3.2.1	NDFP	8
3.2.2	Veldbezoek	8
3.3	Vogels	10
3.4	Conclusie	11
4	Effecten op beschermde soorten	12
5	Conclusies en aanbevelingen	13
5.1	Wet natuurbescherming	13
6	Literatuurlijst	16
7	Bijlages	17
	Bijlage I: Wet natuurbescherming	18

1 Inleiding

In opdracht van de Rijksgebouwendienst worden werkzaamheden aan het Smedinghuis te Lelystad (zie Figuur 1) uitgevoerd. Deze werkzaamheden bestaan uit het reinigen en het impregneren van de gevel. Het is onduidelijk of vleermuizen en gierzwaluwen in dit gebouw aanwezig zijn. Indien vleermuizen en/of gierzwaluwen en huismussen aanwezig kunnen zijn, is vanuit de wet Natuurbescherming een aangepaste werkwijze noodzakelijk. Daarom heeft Rijksgebouwendienst de Zoogdiervereniging gevraagd een inschatting ter plaatse te maken van de aanwezigheid van vleermuizen, vleermuisfuncties, nesten van gierzwaluwen en huismussen. Deze rapportage zet de bevindingen van deze inschatting uiteen.

Figuur 1: Luchtfoto van de globale ligging van het Smedingshuis te Lelystad (rood omkaderd) en de directe omgeving.

1.1 Probleemstelling

De geplande werkzaamheden kunnen invloed hebben op vleermuizen die in de bebouwing aanwezig zijn. Alle vleermuissoorten en de nesten van gierzwaluwen en huismussen zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming (Ministerie van Economische Zaken, 2016 en Bijlage I). Om deze reden moet worden bepaald wat er voor vleermuisfuncties op het terrein aanwezig zijn, of aanwezig kunnen zijn. Ook dient te worden bepaald of met de geplande werkzaamheden negatieve

effecten op vleermuizen, gierzwaluwen en huismussen zouden kunnen optreden en/of kunnen worden uitgesloten. Als negatieve effecten op beschermde soorten niet zijn uit te sluiten, dan is nader onderzoek noodzakelijk. Op basis van het nadere onderzoek wordt dan per soort bepaald of overtreding van de Wet natuurbescherming kan optreden dan wel uitgesloten kan worden. Zo niet dan is een mitigatieplan en/of ontheffing noodzakelijk.

1.2 Doelstelling

Om snel te bepalen of er met vleermuizen rekening gehouden dient te worden, wordt een quickscan uitgevoerd. Daarbij wordt tijdens een kort gebiedsbezoek door een deskundige bepaald welke soorten er aanwezig kunnen zijn en van welke soorten de aanwezigheid kan worden uitgesloten. Op basis van literatuuronderzoek en *expert judgement* wordt bepaald of negatieve effecten op vleermuizen kunnen optreden dan wel uitgesloten kunnen worden. De huidige rapportage beschrijft de resultaten van de quickscan.

2 Geplande werkzaamheden

Deze werkzaamheden bestaan uit het reinigen en het impregneren van de gevel.

3 Resultaten

Op 27 september 2017 is door de Zoogdiervereniging een bezoek gebracht aan het projectgebied. Op basis van terreinkenmerken en *expert judgement* is beoordeeld of het projectgebied geschikt is voor de in de regio voorkomende vleermuizen. Daarnaast is de Nationale Database Flora en Fauna (hierna: NDFF) geraadpleegd.

3.1 Algemene beschrijving terrein

Het projectgebied ligt in het noordoosten van Lelystad (provincie Flevoland) en wordt gevormd door de bebouwing van het Smedingshuis te Lelystad. De bebouwing bestaat uit hoogbouw van maximaal tien verdiepingen en een plat dak. Rond de gebouwen staan enkele bomen, voornamelijk platanen. De dichtstbijzijnde groenvoorziening bevindt zich op ongeveer 300 meter ten oosten van het projectgebied en bestaat uit een bomenrijk terrein ten noorden van de Polderdreef. Op grotere afstand liggen in het oosten en noorden nog meer bosrijke terreinen aan de rand van Lelystad. De omgeving wordt verder gekenmerkt door de nabije ligging van het Markermeer en het IJsselmeer. Figuur 2, 3 en 4 geven een impressie van het projectgebied ten tijde van het veldbezoek.

Figuur 2. Zuidaanzicht van het Smedinghuis.

Figuur 3. Noordaanzicht van het projectgebied.

Figuur 4. Aanzicht vanaf het dak op de bebouwing van het projectgebied.

3.2 Vleermuizen

3.2.1 NDFF

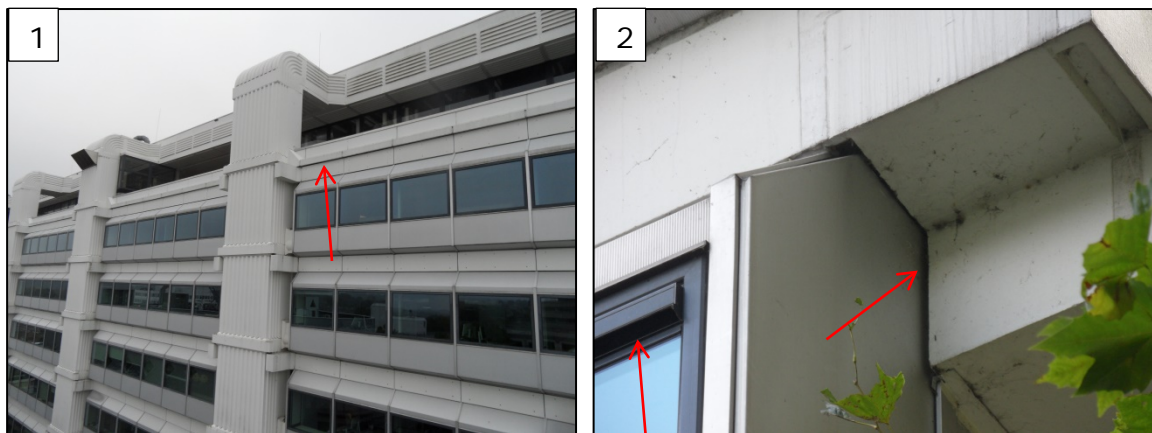
Verspreidingsgegevens van de NDFF duiden er op dat in of in de buurt van het projectgebied de volgende vleermuizen voorkomen: gewone dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, tweekleurige vleermuis en watervleermuis. Ook huismussen en gierzwaluwen zijn in de omgeving aanwezig.

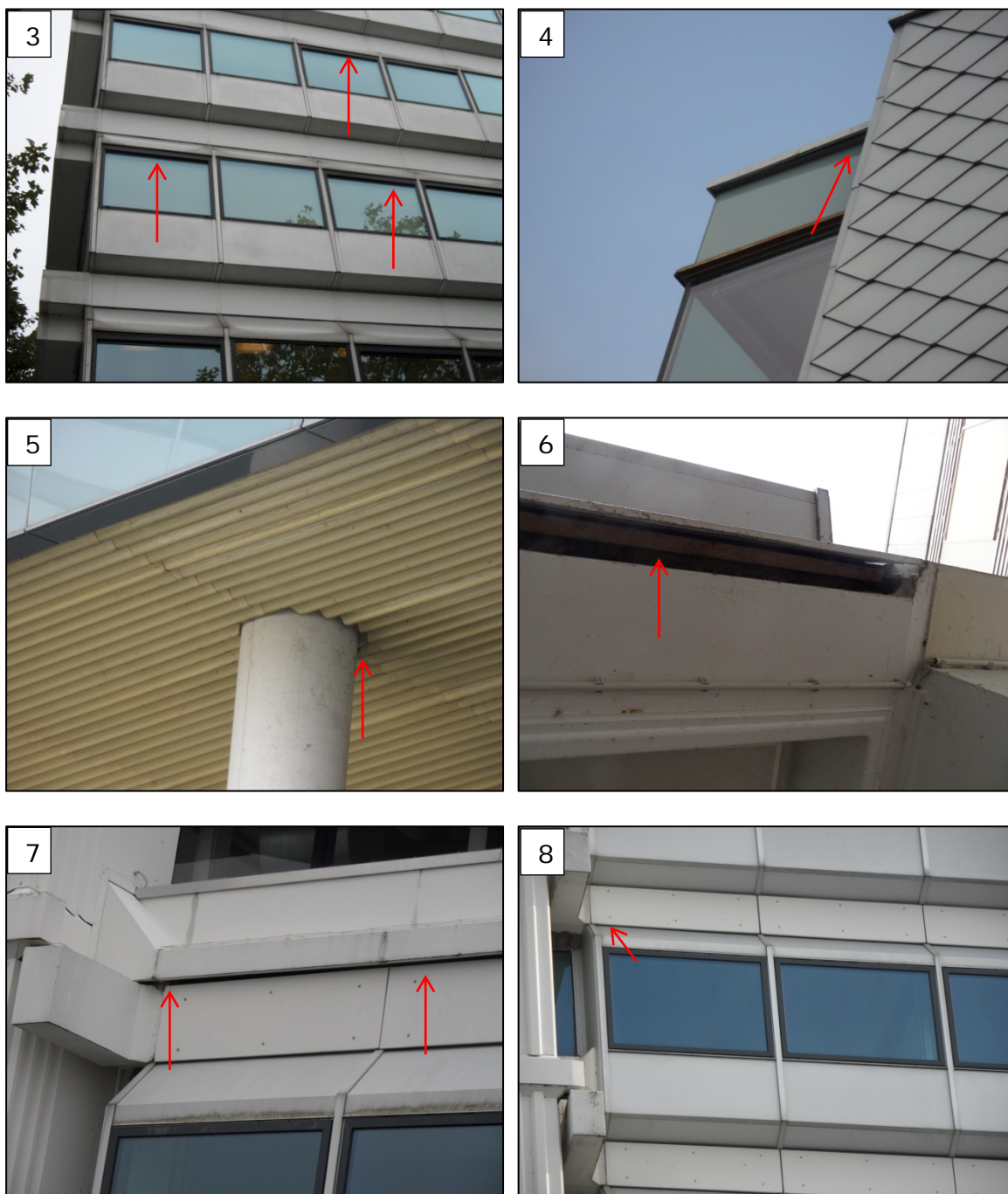
3.2.2 Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek is het projectgebied onderzocht op de mogelijke aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen. Hiervoor is de buitenkant van de bebouwing onderzocht op mogelijk geschikte verblijfplaatsen of toegangen, zoals open stootvoegen, kieren en spleten. Ook is een inspectie gedaan op het dak. Tijdens het veldbezoek is actief gezocht naar eventuele sporen (zoals uitwerpselen).

Verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen

Tijdens het veldbezoek zijn geen sporen van vleermuizen gevonden, zoals uitwerpselen. Wel zijn in de bebouwing verschillende kieren gevonden die vleermuizen toegang zouden kunnen geven tot een geschikte verblijfplaats (zie figuur 5).

Figuur 5. Detailfoto's van mogelijke verblijfplaatsen van vleermuizen in het projectgebied. 5.1 en 5.2) kieren in muur, 5.3) ventilatierooster bij raam, 5.4) kier onder dakrand, 5.5) kieren rond pilaar, 5.6) kier in buitengevel, 5.7 en 5.8) kieren tussen gevelplaten en muur, 5.8).

Dit betreft onder andere kieren onder de dakrand, kieren rond de raambekisting, kieren in buitengevels en ruimte tussen de ventilatieroosters boven ramen. Dergelijke kieren zijn aan alle kanten van het gebouw waargenomen. De kieren in het gebouw kunnen vleermuizen toegang geven tot mogelijk geschikte verblijfplaatsen in het gebouw. Verblijfplaatsen van gebouwbewonende soorten

als de laatvlieger en de gewone dwergvleermuis kunnen daarom niet op voorhand worden uitgesloten.

Verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen

De beoogde plannen behelzen enkel werkzaamheden aan het gebouw en tasten niet de buitenruimte aan. Negatieve effecten van het plan op eventueel aanwezige verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen zijn daarom uit te sluiten.

Foerageergebied en vliegroutes

De beoogde plannen behelzen enkel werkzaamheden aan het gebouw en tasten niet de buitenruimte aan. Negatieve effecten van het plan op foerageergebied en vliegroutes van vleermuizen zijn daarom uit te sluiten.

Niet uit te sluiten functies

Op basis van verspreidingsgegevens van de NDFF en het veldbezoek is een tabel gemaakt (Tabel 1) die een overzicht geeft van de potentiële functies van het gebouw voor verschillende vleermuissoorten. Deze tabel laat zien welke functies niet op voorhand zijn uit te sluiten voor verschillende vleermuissoorten.

Tabel 1. Overzicht van het potentiële belang van het gebied voor soorten x functies van/voor vleermuizen. Ja = mogelijk aanwezig, niet uit te sluiten, nee=wordt niet verwacht, uit te sluiten.

Nederlandse naam	Kraam verblijf plaats	Winterverblijf plaats	Zomerverblijf plaats	Paar verblijfplaats
Gewone dwergvleermuis	Ja	Ja	Ja	Ja
Ruige dwergvleermuis	Nee	Nee	Ja	Ja
Laatvlieger	Ja	Ja	Ja	Ja
Tweekleurige vleermuis	Nee	Nee	Nee	Ja
Rosse vleermuis	Nee	Nee	Nee	Nee
Watervleermuis	Nee	Nee	Nee	Nee
Meervleermuis	Nee	Nee	Nee	Nee

3.3 Vogels

Tijdens de inspectie van het gebouw op sporen van vleermuizen, is ook gebleken dat er geschikte openingen zijn die een nestplaats voor gierzwaluwen zouden kunnen vormen. Dit betreft met name kieren tussen de gevelplaten en de buitenmuur (zie figuur 5.1 en 5.7) hoog in het gebouw. Vanwege de geschiktheid van de gevonden ruimtes als mogelijke nestplaats en vanwege de vrije in- en uitvlieg ruimte, kunnen nestplaatsen van gierzwaluwen in het projectgebied niet op voorhand worden uitgesloten. Broedende huismussen worden niet verwacht.

3.4 Conclusie

In opdracht van de Rijksgebouwendienst worden werkzaamheden aan het Smedinghuis te Lelystad uitgevoerd. Deze werkzaamheden bestaan uit het reinigen en het impregneren van de gevel. Het is onduidelijk of vleermuizen in dit gebouw aanwezig (kunnen) zijn. Daarom heeft Rijksgebouwendienst de Zoogdiervereniging gevraagd een inschatting ter plaatse te maken van de aanwezigheid van vleermuizen en vleermuisfuncties.

Het projectgebied biedt mogelijkheden voor verblijfplaatsen van vleermuizen. Tevens is gebleken dat het gebouw mogelijkheden biedt voor nestplaatsen van de gierwaluw. Het voorkomen van deze soorten kan niet worden uitgesloten. Tabel 2 geeft een overzicht.

Tabel 2: Beschermden soorten waarvan het voorkomen niet kan worden uitgesloten.

Beschermings-regime Wet natuurbescherming	Soort
Habitatrichtlijnsoorten	Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en tweekleurige vleermuis
Vogelsoorten cat 1-4	Gierwaluw

4 Effecten op beschermde soorten

Aangezien dit een quick scan (vooronderzoek) betreft, kan geen gedetailleerde beoordeling worden gemaakt van de impact die de werkzaamheden en het resultaat van de werkzaamheden hebben op vleermuizen, het is namelijk zonder nader onderzoek in de juiste onderzoeksperiode niet mogelijk om de exacte locaties en functies van verblijfplaatsen vast te stellen, indien aanwezig. De hoeveelheid kieren die aan alle zijdes van het gebouw zijn aangetroffen maakt echter duidelijk dat de bebouwing mogelijkheden biedt voor verschillende typen verblijfplaatsen van verschillende vleermuissoorten. Zo kunnen zomer-, paar-, kraam- en winterverblijffuncties niet worden uitgesloten. Hetzelfde geldt voor nestplaatsen van gierzwaluwen.

Bij het reinigen en het impregneren van de gevel kunnen negatieve effecten op de gierzwaluw en gebouwbewonende vleermuizen (gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en tweekleurige vleermuis) niet worden uitgesloten. Aangezien aan alle kanten van de bebouwing kieren zijn aangetroffen, is er geen deel van het gebouw aan te wijzen waar verblijfplaatsen van vleermuizen op voorhand zijn uit te sluiten. Aangezien de bebouwing in theorie geschikt kan zijn voor zowel zomer-, paar-, kraam- en winterverblijffuncties. Op voorhand is er geen periode aan te wijzen waarin de werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden zonder het veroorzaken van negatieve effecten.

De kraamperiode en de winterperiode zijn voor vleermuizen de meest kwetsbare perioden. De verwachte effecten van het verticaal afsproeien komen overeen met een hevige regenbui. Tenminste als er niet in verticale voegen of spleten gesproeid wordt, de werkzaamheden alleen bij daglicht worden uitgevoerd, vanaf half uur na zonsopgang tot half uur voor zonsondergang, en lokaal niet langer dan een half uur wordt gewerkt. Er kunnen geen steigers gebruikt worden. De negatieve effecten zullen dan beperkt zijn. Vleermuizen zitten in deze periode in kleine groepjes en kunnen zich zonder veel energieverlies in de spouw verplaatsen.

Het te gebruiken impregneermiddel en oplosmiddel moeten vooraf beoordeeld worden en geheel onschadelijk en reukloos zijn zowel tijdens het aanbrengen, de droogperiode als daarna.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Wet natuurbescherming

Voor de vogelsoort **gierzwaluw** dient de aan- dan afwezigheid van nesten met zekerheid te worden bepaald. Het reinigen en het impregneren van de gevel kunnen een negatief effect hebben op deze soort. **Nader onderzoek is daarom alleen noodzakelijk als werkzaamheden in de nestperiode worden uitgevoerd.** Nader onderzoek naar deze soorten wordt normaal uitgevoerd tussen juni en half juli.

De bebouwing in het projectgebied kan voor de **gebouwbewonende vleermuissoorten** (habitatrictlijnsoorten) van belang zijn als verblijfplaats. De aan- dan wel afwezigheid van verblijfplaatsen dient met zekerheid te worden bepaald. Het reinigen en het impregneren van de gevel kunnen negatieve effecten hebben op deze soorten. Aangezien aan alle kanten van de bebouwing kieren zijn aangetroffen, is er geen deel van het gebouw aan te wijzen waar verblijfplaatsen van vleermuizen op voorhand zijn uit te sluiten. Aangezien de bebouwing in theorie geschikt kan zijn voor zowel zomer-, paar-, kraam- en winterverblijffuncties, is bovendien op voorhand geen periode aan te wijzen waarin de werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden zonder het veroorzaken van negatieve effecten. Wel kunnen er perioden aangewezen worden waarin de negatieve effecten gering zullen zijn, namelijk het voorjaar 15 april-15 mei en het najaar 1 september – 1 oktober.

Nader onderzoek naar vleermuizen is bij werkzaamheden in de zomer- en winterperiode noodzakelijk.

Nader onderzoek is niet noodzakelijk als de storing en duur van de onderhoudswerkzaamheden voor vleermuizen sterk beperkt kunnen worden. Dit is naar ons inziens mogelijk als onderhoudswerkzaamheden in het voor- of najaar worden uitgevoerd en er een speciale manier van werken wordt gehanteerd. Tijdens de werkzaamheden kunnen geen nieuwe kitnaden of compressieband worden aangebracht of bekledingsplaten of boei-delen worden vernieuwd. Er zal wel vooraf een ecologisch werkprotocol moeten worden opgesteld welke door de drie partijen ondertekend moet worden. Dit protocol kan ter toetsing aan bevoegd gezag worden voorgelegd.

Nader vleermuis onderzoek is noodzakelijk als het impregneermiddel , de aanbrengwijze of oplosmiddel negatieve effecten kan hebben op vleermuizen. Dit dient nader ter toetsing aan een ecooloog worden voorgelegd.

Het uitvoeren van het gierzwaluw- en vleermuizenonderzoek geeft de eigenaar veel meer inzicht in wat met betrekking tot beschermde fauna speelt. De eigenaar kan zijn toekomstige werkzaamheden aan het gebouw veel gemakkelijker plannen en beter voldoen aan de verplichting uit de wet op de natuurbescherming.

Onderzoek naar de mogelijke vleermuisfuncties vindt normaliter plaats van mei tot en met september. Als er tijdens dit nader onderzoek indicaties zouden zijn van een massa-winterverblijf (in de late zomer en najaar zwerfende dieren in het midden van de nacht) dan kan aanvullende onderzoek in de winter nodig zijn.

Wanneer de functies van het gebied voor de gierzwaluw en vleermuizen met zekerheid zijn vastgesteld, dienen eventuele negatieve effecten te worden voorkomen. Dit kan met een mitigatieplan waarvan het ecologisch werkprotocol een belangrijk onderdeel is.

Is dit niet mogelijk dan dienen effecten te worden gecompenseerd (compensatieplan). Hiervoor is een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk. De noodzaak tot mitigeren en compenseren van effecten betekent ook dat het nader onderzoek i.c. het veldwerk gericht op de vleermuissoorten en gierzwaluw, niet alleen het voorkomen van soorten, maar ook van de specifieke functies moet kunnen aantonen dan wel uitsluiten.

Tabel 3 geeft een overzicht van de noodzakelijke vervolgonderzoeken en de periodes waarin dergelijk onderzoek dient plaats te vinden.

Tabel 3. Overzicht noodzakelijk vervolgonderzoek.

Soort/functie	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Nesten gierzwaluw												
Zomer-verblijfplaatsen vleermuizen ¹												
Kraam-verblijfplaatsen vleermuizen												
Paar-verblijfplaatsen vleermuizen												
Winter-verblijfplaats												

Het nader onderzoek gierzwaluwen dient plaats te vinden door middel van drie inventarisaties met een tussenliggende periode van minimaal 10 dagen in de periode 1 juni tot en met 15 juli. De onderzoeken moeten tussen 21:00 uur en 22:30 uur worden uitgevoerd, onder goede inventarisatieomstandigheden.

Voor wat betreft vleermuizen gaat het in de zomer- en kraamtijd om drie rondes met een minimale tussentijd van 20 dagen. In de paartijd behelst het onderzoek twee rondes met een minimale tussentijd van 20 dagen. Voor de winterverblijftijd is één ronde noodzakelijk en voor foerageergebied omvat het onderzoek drie rondes met een minimale tussentijd van 20 dagen. Het is mogelijk om meerdere rondes van verschillende functies te combineren. De rondes voor inventarisatie van zomerverblijfplaatsen kunnen bijvoorbeeld worden gecombineerd met rondes voor kraamverblijfplaatsen.

6 Literatuurlijst

Limpens, H.J.G.A., 2002 - 2006. Cursusmaterialen t.b.v. de cursus "vleermuizen en planologie". Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming / Eco Consult & Project Management. 48 pp.

Limpens, H.J.G.A., 2006. Syllabus Cursus Vleermuizen en Planologie. Zoogdierversie VZZ / Eco Consult & Project Management. 76 pp.

Limpens, H.J.G.A., J. Regelink & R. Koelman 2009. Syllabus Hernieuwde Cursus Vleermuizen en Planologie. Zoogdierversie. 107 pp.

Limpens, H.J.G.A. & A. Roschen, 1996. Bausteine einer systematischen Fledermauserfassung, Teil 1: Grundlagen. - Nyctalus (N.F.) 6, Heft 1, S. 52-60.

Limpens, H.J.G.A. & A. Roschen, 2002. Bausteine einer systematischen Fledermauserfassung. Teil 2 - Effektivität, Selektivität, und Effizienz von Erfassungsmethoden. Nyctalus (N.F.) 8/2: 155-178.

Ministerie van Economische Zaken, 2016. Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming). <http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2017-03-01#>

Ministerie van Economische Zaken, 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Versie 1.3 december 2016. 5 pp.

7 Bijlages

Bijlage I: Korte uitleg Wet natuurbescherming

Bijlage I: Wet natuurbescherming

Wet natuurbescherming

De bescherming van flora en fauna in Nederland is sinds januari 2017 vastgelegd in de Wet natuurbescherming. Deze wet vervangt de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet door één integrale wet. In de wet is een onderscheid gemaakt tussen vogelrichtlijnsoorten, habitatrichtlijnsoorten en andere beschermde soorten. Deze drie beschermingscategorieën worden hieronder nader toegelicht.

Vogelrichtlijnsoorten

De Vogelrichtlijn is een in 1979 vastgesteld richtlijn van de Europese Unie. Het doel is de bescherming, het beheer en de regulering van de in de lidstaten voorkomende vogels. De bescherming van soorten die onder de vogelrichtlijn vallen en het aanwijzen van beschermde gebieden is vastgelegd in de Wet natuurbescherming. De verboden die voor ruimtelijke ontwikkelingen het meest relevant zijn worden hieronder nader toegelicht.

Artikel 3.1:

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort

De verboden in de wet zorgen voor bescherming van nesten van alle in het wild levende vogelsoorten tijdens het broedseizoen. Daarnaast zijn nesten van een aantal in Nederland kwetsbare vogelsoorten jaarrond beschermd, ook als hier niet gebroed wordt. Met de huidige kennis gaan wij ervan vanuit dat dezelfde categorieën gehanteerd blijven als onder de Flora- en faunawet het geval was.

Hierbij wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën, waarbij de nesten van categorie 1 tot en met 4 jaarrond beschermd zijn en categorie 5 alléén tijdens de broedperiode. Hierbij geldt echter dat wanneer 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden' dat rechtvaardigen, ook de nesten van categorie 5 soorten jaarrond beschermd kunnen zijn. Voor deze soorten is daarom vaak inzicht nodig in zowel de nesten in het plan- of projectgebied als in de omgeving. De onderscheiden categorieën zijn:

- i. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, ook buiten het broedseizoen gebruikt worden als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil)

- ii. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing of biotoop zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus)
- iii. Nesten van vogels, zijnde géén koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk)
- iv. *Nesten* van vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil)
- v. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen (voorbeeld: boerenzwaluw, groene specht en torenvalk)

Het bevoegd gezag hanteert voor categorie 1 tot en met 4 de volgende soorten: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespendif en zwarte wouw. De vaste rust- en verblijfplaatsen en functionele leefomgeving van deze soorten zijn daardoor jaarrond beschermd.

De rust- en verblijfplaatsen van de soorten van categorie 5 kunnen echter óók jaarrond beschermd zijn wanneer zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Voor deze soorten is daarom ook inzicht nodig in de aanwezige rust- en verblijfplaatsen. Voor categorie 5 hanteert het bevoegd gezag de volgende soorten: blauwe reiger, boerenzwaluw, bonte vliegenvanger, boomklever, boomkruiper, bosuil, brilduiker, draaihals, eidereend, ekster, gekraagde roodstaart, glanskop, grauwe vliegenvanger, groene specht, grote bonte specht, hop, huiszwaluw, ijsvogel, kleine bonte specht, kleine vliegenvanger, koolmees, kortsnavelboomkruiper, oeverzwaluw, pimpelmees, raaf, ruigpootuil, spreeuw, tapuit, torenvalk, zeearend, zwarte kraai, zwarte mees, zwarte roodstaart en zwarte specht.

Habitatrichtlijnsoorten

De Habitatrichtlijn is een in 1992 vastgesteld richtlijn van de Europese Unie. De habitatrichtlijn heeft als doel om de biologische diversiteit te waarborgen door het in een gunstige staat behouden of herstellen van natuurlijke habitats en van wilde dier- en plantensoorten. Dit vormt een aanvulling op de bescherming van vogels en hun leefgebieden op grond van de Vogelrichtlijn. De verboden die voor ruimtelijke ontwikkelingen het meest relevant zijn worden hieronder nader toegelicht.

Artikel 3.5:

- i. Het is verboden in het wild levende soorten genoemd in de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
- ii. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
- iii. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.

- iv. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
- v. Het is verboden planten van soorten genoemd in de Habitatrichtlijn of het Verdrag van Bern in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Andere soorten

Naast de Vogelrichtlijnsoorten en de Habitatrichtlijnsoorten worden in de wet een aantal dier- en plantensoorten beschermd. Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage A van de Wet natuurbescherming. De verboden die voor ruimtelijke ontwikkelingen het meest relevant zijn worden hieronder nader toegelicht.

Artikel 3.10:

- i. Het is verboden om in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers met de status 'andere beschermde soorten' (Bijlage A van Wet natuurbescherming) opzettelijk te doden of te vangen.
- ii. Het is verboden om de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel 1 opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
- iii. Het is verboden om vaatplanten van de 'andere beschermde soorten' in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Figuur 9 geeft een overzicht van de verbodsbepalingen per beschermingsregime (Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn en andere beschermde soorten).

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Figuur 6. Schema verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming (Ministerie van Economische zaken, 2016).

Gedragscodes, vrijstellingen en ontheffingen

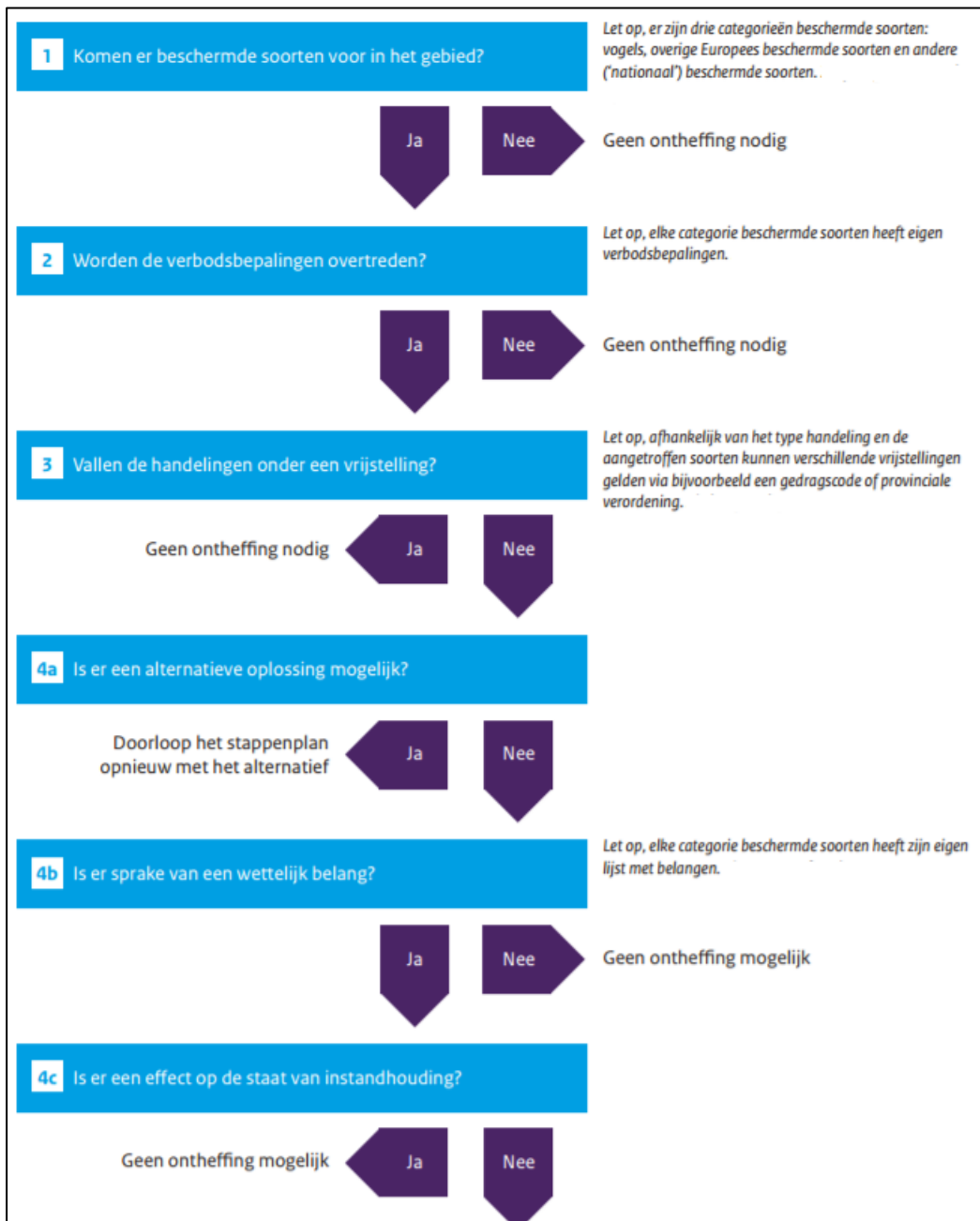
De bovengenoemde verboden zijn niet van toepassing op handelingen die worden uitgevoerd in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud, als deze handelingen worden uitgevoerd conform een door het Ministerie van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode. Hierbij geldt de eis dat de handelingen die van toepassing zijn op vogel- en habitatrichtlijnsoorten een wettelijk belang dienen uit de Habitat- of Vogelrichtlijn. Het gaat dan bijvoorbeeld over de instandhouding van natuurlijke habitats, de volksgezondheid of ter voorkoming van ernstige schade aan gewassen (zie artikel 3.8 lid 5 van de Wet natuurbescherming).

Gedeputeerde staten en Provinciale staten kunnen respectievelijk een ontheffing of vrijstelling verlenen van verboden ten aanzien van beschermde soorten, voortplantingsplaatsen, rustplaatsen, nesten of eieren. Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend indien is voldaan aan bepaalde voorwaarden. Dit betreft de volgende voorwaarden:

Artikel 3.8:

- i. Er bestaat geen andere bevredigende oplossing.
- ii. er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.
- iii. Zij is nodig:
  - in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
  - ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
  - in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
  - voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
  - om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben

Figuur 10 geeft een stappenplan soortbescherming weer die gebruikt kan worden bij het uitvoeren van ruimtelijke ontwikkelingen.

Figuur 7. Stappenplan soortbescherming (Ministerie van Economische zaken, 2016).

Opzetvereiste

Eén van de wijzigingen ten opzichte van de Flora- en faunawet is het opzetvereiste in de Wet natuurbescherming. Handelingen die niet opzettelijk worden verricht vallen niet onder een verbod dat een opzetvereiste kent. Het gaat hier om voorwaardelijke opzet: een handeling die iemand verricht waarbij bewust de aanmerkelijke kans wordt aanvaardt dat dit leidt tot overtreding van het verbod, terwijl de handeling toch wordt uitgevoerd. Als iemand bijvoorbeeld een paar bomen kapt in de broedperiode van vogels en daarmee een vogelnest vernield is sprake van voorwaardelijke opzet. Het is namelijk algemeen bekend

dat vogels –onder andere- in bomen broeden. Wanneer in de broedperiode bomen worden gekapt, is het aannemelijk dat met de kap van de bomen een nest wordt vernield. Zelfs als het nest in dit geval per ongeluk is vernield, kan in een dergelijk geval toch sprake zijn van voorwaardelijke opzet.

Invulling door provincies

De Wet natuurbescherming maakt het provincies mogelijk om zelf invulling te geven aan de wet. Zo kunnen provincies bepaalde soorten een vrijstelling verlenen voor handelingen die men verricht in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling.

Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is een zorgplicht opgenomen (artikel 1.11). De zorgplicht houdt in dat ieder voldoende zorg in acht neemt voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en in het wild levende dieren en planten in hun directe leefomgeving. De zorgplicht houdt in elk geval in dat iedereen die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten een dergelijke handeling achterwege laat. Of -indien dit niet kan- de gevolgen worden voorkomen, beperkt of ongedaan worden gemaakt. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.